

ریاست جمهوری

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

برنامه راهبردی توسعه بخش گردشگری استان زنجان

مبتهی بر جلسات اتاق فکر گردشگری استان

معاونت هماهنگی برنامه و بودجه

۱۳۹۴

پیشگفتار

یکی از انواع شیوه‌های برنامه‌ریزی با عنوان «برنامه‌ریزی راهبردی یا استراتژیک» شناخته شده است که عبارت است از تعیین اهداف بلند مدت و حیاتی و طریقه نیل به آن، با توجه به عوامل محیطی و با در نظر گرفتن آینده. در برنامه‌ریزی راهبردی، هدف، تعریف و تدوین استراتژی‌ها است؛ از آنجایی که استراتژی می‌تواند نیازمند زمانی کوتاه یا بلند برای اجرا باشد؛ لذا برنامه‌ریزی استراتژیک می‌تواند برنامه‌ریزی بلندمدت یا کوتاه‌مدت باشد. برنامه‌ریزی راهبردی با آنچه که در روش‌های معمول برنامه‌ریزی متداول است، متفاوت می‌باشد؛ در این حالت قالب کلی برنامه عبارت است از: اهداف، راهبردها، برنامه‌ها، طرح‌ها و پروژه‌ها.

برنامه راهبردی توسعه استان زنجان در سال ۱۳۸۹، برای اولین بار، جهت تدوین برنامه پنجم توسعه استان در دستور کار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار گرفت؛ براساس فرآیند طراحی شده علاوه بر هدف تدوین سند برنامه، هدف توانمندسازی عوامل اجرایی در سطح دستگاه‌های اجرایی و معاونت برنامه‌ریزی نیز مد نظر قرار گرفت و نتایج حاصله در دو سطح کلان استان و بخش‌های توسعه تنظیم گردید.

در سال ۱۳۹۲، همزمان با پیش و ارزیابی اهداف اسناد فوق، با شکل‌گیری اتاق‌های فکر به ریاست استاندار محترم، به منظور دستیابی به اقدامات اولویت‌دار توسعه در بخش‌های کلیدی استان (شامل صنعت و معدن - آب و کشاورزی - مسکن و عمران شهری و فرهنگ عمومی)، محیط‌های درونی و بیرونی، موضوعات استراتژیک و راهبردهای بخش‌های کلیدی توسعه مورد بحث، بررسی و بازنگری قرار گرفت و برنامه‌های توسعه مبتنی بر راهبرد‌ها استخراج گردید. این برنامه به منزله تغییر رویکردها به این بخش در سال‌های باقیمانده برنامه پنجم و نیز برای سال‌های برنامه ششم توسعه، مبنای عملی خواهد بود.

تشکیل اتاق فکر به عنوان ایجاد محیط مناسب، حرکتی جهت پیوند حوزه نظری و کاربردی در بخش‌های دولتی و غیردولتی استان می‌باشد.

گزارش پیش‌رو تحت عنوان «سند برنامه راهبردی توسعه بخش صنعت و معدن استان زنجان» نتایج جلسه‌های اتاق فکر بخش صنعت و معدن استان می‌باشد که بدین وسیله از تلاش کلیه عزیزان عضو اتاق فکر در بخش فوق صمیمانه قدردانی می‌نماید.

در نهایت از همکاران معاونت هماهنگی برنامه و بودجه، بخاطر همت و مساعی مضاعف در برگزاری جلسات و جمع‌بندی و تدوین گزارش حاضر، سپاسگزاری می‌گردد.

رحیم عصفوری

رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان

ساختار اتاق فکر گردشگری:

استادار و رئیس اتاق: مهندس جمشید انصاری

رئیس سازمان و دبیر: دکتر رحیم عصفوری

دستگاه های مسؤول ایدردستگاه:

میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ایچی رحمتی - صنعت، معدن و تجارت انصاری

اعضای اتاق:

جوادر رحمتی - کلیم ا... و ثوقی - علی رحمتی - احمد غریبوی - ناصر مقدم - رحیم حاج نایبی - یداله رجایی - محمود صابری - کامیار

اسکندریون - حبیب یکانه

دبیرخانه و مشارکت کنندگان معاونت های فرهنگی برنامه و بودجه: احمد خدوردی - فاطمه صنفی

نایب دستگاه: صنعت، معدن و تجارت (امیر علی مسیبی) - میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی (سعید حسینی) -

راه و شهرسازی (علی عباسی)

برنامه راهبردی توسعه بخش گردشگری استان زنجان

۱- مقدمه

امروزه مقوله گردشگری بعنوان یکی از مباحث فراگیر در عرصه جهانی بوده؛ به گونه ای که جایگاه ویژه ای را از ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و خدماتی دارا می باشد. گستره جهانی صنعت گردشگری، در توسعه نوآوری های تکنولوژیکی، جریان های اندیشه، اطلاعات، سرمایه، تقویت تعاملات فرهنگی و اجتماعی میان دولتها و مردمان مناطق مختلف نقش به سزایی داشته است؛ به گونه ای که منتج به آثار تاثیر گذار در بهبود شاخصهای توسعه ای نظیر: توزیع عادلانه درآمدها، رشد اقتصادی، رونق بازار محصولات گردشگری و ایجاد مشاغل مستقیم و وابسته و موارد مثبت و عدیده ای در پویایی جوامع گردیده است. ابعاد و جریانهای اقتصادی گردشگری از اهمیت زیادی برخوردار می باشد؛ بطوری که در حال حاضر به بزرگترین بخش خدمات جهان تبدیل شده است و پیش بینی می شود که در آینده ای نزدیک از تمام بخشهای اقتصادی گوی سبقت را ربوده و در تمامی فاکتورهای اقتصادی از ارزآوری تا اشتغالزایی و... حرف اول را خواهد زد. گردشگری در تقویت بنیه اقتصادی، کاهش عدم تعادل های منطقه ای، و ارتقاء شاخصهای توسعه در مناطق غیربرخوردار، توسعه اقتصادی در سطوح محلی، ملی و منطقه ای، ایجاد تنوع و دگرگونی در ساختار اقتصادی مناطق در سطوح منطقه ای و بویژه محلی و ثبات اقتصادی در سطح کلان نقش موثری ایفا می کند؛ این در حالی است که این بخش در مقایسه با دیگر بخشها و صنایع به سرمایه گذاری بسیار کمتری نیاز دارد؛ چراکه بیشتر مصالح و ملزومات آن بطور محلی و در داخل قابل تامین است.

بنابه مفاد سند چشم انداز ۲۰ ساله، هدف اصلی کشور کسب جایگاه نخست اقتصادی در سطح منطقه آسیای جنوبی و غربی با تکیه بر رشد مستمر اقتصادی و ارتقاء نسبی درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل است. با توجه به این ضرورت استفاده بهتر از توان گردشگری مناطق مختلف بمنظور دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی از یکسو و افزایش سطح درآمد و اشتغال از سوی دیگر جزء اولویتهای نخستین بوده و از طرفی دیگر توسعه گردشگری بر پایه ظرفیتهای فرهنگی و تاریخی به تعامل سازنده و مؤثر منتهی خواهد شد.

با توجه به موارد فوق و استفاده از مدل برنامه ریزی استراتژیک حاصل کار اتاق فکر توسعه گردشگری و خدمات استان، چشم انداز توسعه بخش به همراه تجزیه و تحلیل عوامل محیطی، شناسایی و استخراج موضوعات استراتژیک اثرگذار بر توسعه بخش، راهبردهای توسعه بخشی به تفکیک هریک از موضوعات استراتژیک و برنامه‌های توسعه‌ای به ازای هر یک از راهبردها آورده شده است.

مفاهیم مندرج در این برنامه با فرض تأیید چشم انداز و شاخص‌های اهداف کمی مصوب بخش تهیه و به شرح ذیل ارائه می‌گردد. دوره برنامه تدوینی برای سال پایانی برنامه پنجم و سالهای برنامه ششم توسعه می‌باشد.

۲ چشم‌انداز توسعه بخش گردشگری استان زنجان در انتهای برنامه

ششم توسعه

با توکل به خداوند متعال، در راستای تحقق چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران، استان زنجان در سال پایانی برنامه ششم توسعه، باید به جایگاهی بالاتر از متوسط کشور (در سهم از فعالیتهای اقتصادی و اشتغال) دست یابد؛ به گونه‌ای که با اتکاء بر ارزشهای اصیل اسلامی، فرهنگی، سخت‌کوشی و اراده مردم نجیب و شریف استان و خلاقیت و تدبیر مسؤولان امر، متوسط اقامت گردشگران استان به دو شب اقامت افزایش خواهد یافت.

۳- تجزیه و تحلیل عوامل محیطی اثرگذار بر توسعه بخش گردشگری استان

در این قسمت مهم‌ترین عوامل استراتژیک محیط بیرونی و درونی بخش مذکور مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در تجزیه و تحلیل محیط بیرونی مهمترین فرصتها و تهدیدهای محیط کلان و اختصاصی بخش گردشگری استان زنجان شناسایی شده است و سعی بر این بوده است تا محیط تعریفی مبتنی بر شرایط موجود تدوین گردد.

جدول ۳-۱- تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک محیط بیرونی بخش گردشگری استان
زنجان - سال ۱۳۹۴

عوامل محیط بیرونی	
فرصت‌ها	قرارگیری استان در کریدور اصلی مرکز- شمال غرب و مراکز زیست و فعالیت نسبتاً توسعه یافته در کشور با امکان ارائه خدمات برتر به شهرها و استانهای همجوار
	امکان گسترش آموزش مهارتی برای ورود نیروهای جدید به بخش در مقایسه با سایر بخشهای اقتصادی
	نزدیکی به تهران به عنوان مهم ترین کانون گردشگرفرست کشور و قرارگیری در مسیر استانهای گردشگر پذیر شمال و شمال غرب کشور
	قرارگیری استان در منطقه تاریخی و باستانی و مناسب توسعه گردشگری فرهنگی
	تنوع اقلیمی و وجود جاذبه های طبیعی قابل توجه در استان
	وجود زیرساخت هوایی و زیرساختهای ریلی و جاده ای مناسب برای گردشگران داخلی و خارجی
	وجود مراسم آئینی و اماکن مذهبی مورد توجه مردم
	مناسب بودن شاخصهای اجتماعی و امنیتی استان
	ضعف کلی زیرساختهای فیزیکی بخش گردشگری و توزیع نامناسب آنها در سطح استان
	بالا بودن هزینه رقابت با جاذبه های گردشگری استان های همجوار
تهدیدها	نبود تصویر سازی مثبت و برند سازی جذاب از شهرهای استان
	ناهماهنگی مدیریتی و ضعف پیوندهای بین بخشی و هم افزایی میان دستگاه های موثر در توسعه بخش
	به روز نبودن بخش با تحولات فناوری در ارائه خدمات مناسب و برتر

جدول ۳-۲- تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک محیط درونی بخش گردشگری استان زنجان -
سال ۱۳۹۴

عوامل محیط درونی	
نقاط قوت	وجود آثار منحصر بفرد فرهنگی و تاریخی با هویت جهانی و ملی (سلطانیه، مردان نمکی، بازار و...) و پتانسیل‌های طبیعی منحصر بفرد (غار کتله خور، مناطق حفاظت شده سهرین، سرخ آباد، ...)
	صنایع دستی اصیل و بومی و متنوع (نظیر: ملیله، چاقو، مس، چاروق و...) و کاربردی بودن محصولات
	وجود مناطق و سکونتگاه‌های جذاب بعنوان فرصتها و پتانسیلهای سرمایه گذاری در زمینه های مختلف
	مهمان نوازی بالای مردم استان
نقاط ضعف	ناشناخته ماندن جایگاه استان در گردشگری کشور
	ضعف آمار و اطلاعات به روز در بخش گردشگری
	پایین بودن سطح علمی و تخصصی شاغلان بخش خدمات و گردشگری و کمبود آموزشهای کاربردی
	ضعف امکانات رفاهی و اقامتگاهی مناسب در استان
	بی توجهی به صنعتی سازی و برندسازی در صنایع دستی و سایر تولیدات محلی استان
	کمبود تنوع و جذابیت لازم در تولید و بسته بندی صنایع دستی

۴- موضوعات استراتژیک اثرگذار بر توسعه بخش گردشگری استان زنجان

پس از تعیین و شناسایی عوامل استراتژیک محیط بیرونی و درونی اثرگذار بر توسعه بخش گردشگری استان زنجان، در این قسمت به استخراج موضوعات استراتژیک بر اساس ارزیابی میزان ارتباط بین فرصت ها و تهدیدها با قوت ها و ضعف ها پرداخته شده است. موضوعات استراتژیک عوامل راهنمای تدوین استراتژی های توسعه می باشند؛ بدین نحو که با شناسایی مهمترین و کلیدی ترین عوامل موثر بر توسعه بخشی، توجهات و اقدامات معطوف به راهکارهایی می گردند که به اجرا گذاردن آنها بخش را قادر خواهد ساخت با حداکثر کارایی و اثر بخشی مسیر توسعه را طی نماید.

۱. توسعه زیرساختها
۲. گسترش بخش خدمات گردشگری
۳. دانش و مهارت و تخصص نیروی انسانی بخش
۴. مسائل فرهنگی بخش

جدول ۴- تبیین موضوعات استراتژیک بخش گردشگری استان زنجان

پیش بینی روند آینده در صورت نپرداختن به آن	شرح موضوع	موضوع استراتژیک	ردیف
<p>✓ رها شدن محورهای توسعه گردشگری محورها، مناطق نمونه و جاذبه های گردشگری استان</p> <p>✓ اولویت یابی سایر فعالیت های اقتصادی و در حاشیه قرار گرفتن توسعه، پایدار گردشگری استان</p> <p>✓ زوال و سیر قهقرایی جاذبه های گردشگری محورها، مناطق نمونه و...</p> <p>✓ عدم بهره برداری بهینه از توان گردشگری محورها جهت جلب مشارکت مردم و بخش خصوصی</p> <p>✓ عدم رشد مناسب و زمینه بخش گردشگری</p> <p>✓ کاهش انگیزه های نگهداشت جمعیت جوان و فعال مناطق استان به علت پایین ماندن سطح درآمد مناطق استان</p> <p>✓ کاهش تمایل به سرمایه گذاری در محورها به دلیل نبود یا کمبود زیرساختها و تحمیل هزینه های بیشتر به دولت در سایر حوزه ها</p> <p>✓ عدم بهره برداری از زیرساخت های ملی موجود در راستای تقویت اقتصاد محلی شهرستانهای استان</p> <p>✓ کاهش فعالیت های مبتنی بر ظرفیت های موجود در مناطق استان از جمله گردشگری</p>	<p>زیرساختهای گردشگری شامل: ایجاد و توسعه امکانات زیربنایی در زمینه دسترسی های مناسب به محورها، مناطق نمونه و جاذبه های گردشگری است. امور زیرساخت و دسترسی های مناسب به محورها، مناطق نمونه و جاذبه های گردشگری برحسب سلسله مراتب دسترسی و همچنین برحسب ایجاد و تقویت کلیه امکانات شهری و روستایی در حوزه عملکرد و سطح بندی جاذبه های گردشگری و خدمات پشتیبانی قابل تعریف عملیاتی شدن است. از جمله پیش نیازها و راهبردهای اساسی برای توسعه زیرساختهای گردشگری، تسهیل سرمایه گذاری بخش خصوصی، در حوزه گردشگری از طریق برنامه تقویت هماهنگی بین دستگاههای مسئول بخش و حمایت موثر از سرمایه گذاری بخش خصوصی می باشد. محوره های گردشگری یکی از بخش های مهم و اولویت دار توان توسعه گردشگری در استان زنجان و در منطقه شمال غرب کشور محسوب می شود که از لحاظ جاذبه های گردشگری طبیعی و تاریخی و فرهنگی از استعداد توسعه بسیار بالایی برخوردار می باشند و چنانچه این توان از قوه به فعل در آید ضمن توسعه گردشگری محورها، موجب تحریک سایر جنبه های توسعه کالبدی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق نمونه و جاذبه های گردشگری خواهد شد بنابراین تخصیص بهینه منابع سرمایه ای دولتی، عمومی و به ویژه خصوصی جهت ایجاد تقویت و تجهیز امکانات زیرساختی و رفاهی برای توسعه گردشگری محورها راهکارهای مناسب و ضروری به حساب می آید.</p>	توسعه زیرساختها	۱
<p>در صورت نپرداختن به موضوع ، محدودیت اقتصاد استان در تقویت بخش خدمات و اتکا به اقدامات دولتی در این بخش تغییر نخواهد کرد ، از سوی دیگر ارتقاء سرانه درآمد های استان و پرکردن شکاف (حداق ۳۰ درصدی) استان با متوسط کشوری می تواند از ناحیه بخش خدمات محدود شده و منجر به تاثیرات کاهنده در سالهای آتی گردد.</p>	<p>بخش خدمات بعنوان محرک سایر بخشهای تولیدی در هر منطقه ، می تواند در رشد اقتصادی استان نیز نقش مضاعفی ایفا نماید . با توجه به ارزش افزوده بالا در این بخش نسبت به سایر بخشها بویژه در ارتباط با فعالیتهای تولیدی ، می توان بازتوزیع درآمد در جامعه را فراهم آورد . ویژگی بخش خدمات استان ، اتکا به فعالیتهای دولتی و گرایش در برخی رشته فعالیتهاست که در روند تاریخی تضعیف برخی از رشته فعالیتها را نیز شاهد هستیم . با توجه به گسترش شهرنشینی استان و تحولات تکنولوژیک در بخش کشاورزی ، لزوم توجه به این بخش برای ارتقاء سطح اشتغال استان ضروری است ، کما اینکه با این رویکرد جذب مهاجرین سایر استانها در ثبات مهاجرپذیری استان نیز موثر خواهد بود .</p>	گسترش خدمات گردشگری	۲

<p>کند شدن روند توسعه در بخش خروج و مهاجرت نیروی انسانی از استان نبود و کمبود نیروهای متخصص و مهارتی در سطوح مختلف توسعه ای</p>	<p>امروزه منابع انسانی بعنوان پایه اصلی ثروت جوامع شناخته است زیرا این انستهای متخصص هستند که سرمایه ها را متراکم ساخته و از منابع طبیعی بهره برداری می نمایند ،سازمانهای اجتماعی یا اقتصادی و سیاسی را می سازند و فرایند توسعه یک جامعه را سرعت می بخشند . بطور کلی دانش انسانی و مهارتها ، مکانیسم نهادی و اصلی توسعه جوامع محسوب می شود چراکه حرکت در مسیر توسعه نیازمند انسانی است که ذهن و نگرش او متحول شده باشد . انسانها باید تخصص شرکت در جریان توسعه و تولید مدرن را داشته باشند ، بنابراین آموزش نیروی انسانی یکی از ارکان و عوامل مهم در توسعه هریکش می باشد .</p>	<p>دانش و مهارت و تخصص نیروی انسانی</p>	<p>۳</p>
<p>- در صورت عدم توجه کافی به بخش میراث فرهنگی به ویژه در زمینه حراست حفاظت فیزیکی آثار فرهنگی، تاریخی و طبیعی، دولت و حاکمیت توان کافی برای انجام این کار را نداشته بنابراین موجبات تخریب و نابودی آثار فراهم می گردد و هجمه به آثار از طریق حفاریهای غیر مجاز و قاچاق (خرید و فروش غیر قانونی اشیای عتیقه و تاریخی) افزایش می یابد که این امر می تواند نابود کننده میراث فرهنگی که همانا هویت و شناسنامه یک ملت محسوب می شود قرار بگیرد و فراموشی آداب و رسوم و سنن و مناسبت های اجتماعی و فرهنگی و سنتی و غنی این مرز و بوم را فراهم خواهد کرد.</p> <p>- افزایش بیکاری</p> <p>- عدم استفاده کامل و بهینه از ظرفیتهای اقتصادی موجود</p>	<p>در بخش میراث فرهنگی، رویکرد اصلی بهبود بخشیدن به فرهنگ حفاظت و حراست از آثار فرهنگی و ابنیه واماکن فرهنگی و تاریخی در میان مردم است که ایجاد ساز و کارهای مناسب به منظور ارتقاء سطح مشارکت عمومی برای حفاظت میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی بهترین راهبرد در این زمینه محسوب می شود آنچه که در زمینه حفاظت میراث فرهنگی حائز اهمیت بوده و عملاً نیز در برنامه ریزی ها اتفاق می افتد حفاظت میراث فرهنگی در دو بخش اصلی حفاظت فنی و حفاظت فیزیکی قابل تقسیم بندی است که بخش حفاظت فنی یک امر حاکمیتی است که در قالب برنامه؛ شناسایی، ثبت و مرمت و ساماندهی قابل تعریف و انجام می باشد ولی آنچه که می تواند هم در حوزه حاکمیتی و هم در قالب غیر حاکمیتی انجام پذیرد که همان حراست و حفاظت فیزیکی آثار تاریخی است لذا ضرورت دارد حتماً مشارکت مردم در ان بخش از طریق سازو کارهایی تقویت و مورد توجه قرار بگیرد زیرا بدون مشارکت و همراهی و حضور مردم چنین کاری قابل انجام نمی باشد بنابراین آنچه در این زمینه بایستی مد نظر قرار بگیرد اول برنامه معرفی میراث فرهنگی و سپس توسعه و تقویت تشکلهای مردم نهاد و فعال در زمینه میراث فرهنگی می باشد.</p> <p>همچنین آگاهی مردم از نتایج اجتماعی و اقتصادی صنعت توریسم اهمیت شایانی دارد ؛ زیرا این صنعت ، صنعتی خدماتی است که می تواند مشاغل متعددی را در بازارهای کار عرضه نماید (اشتغال در هتلها ، آژانسها، شرکتهای حمل و نقل و ...) که بدیهی است بموازات افزایش توریستها این نیاز شدت می گیرد و با توسعه این صنعت ، تعداد زیادی از بیکاران دارای شغل شده ، همچنین رفاه بیشتری برای جوامع فراهم می شود . از طرفی صنعت جهانگردی موجب تبادل فرهنگی بین ملتها شده و ضمن تاثیرگذاری در جهان بینی مردم ، موجب می شود که فرهنگ و آداب و رسوم ملی و محلی نیز معرفی گردد.</p>	<p>مسائل فرهنگی</p>	<p>۴</p>

۵- راهبردهای توسعه بخش گردشگری استان زنجان

در این قسمت راهبردهای مورد نظر برای توسعه بخش گردشگری به تفکیک موضوعات استراتژیک آورده شده است. به هر راهبرد یک کد شناسایی چهار رقمی اختصاص داده شده که دو رقم اول آن بیانگر کد بخش و دو رقم بعدی بیانگر شماره راهبرد می باشد .

جدول ۵- راهبردهای توسعه بخش گردشگری استان زنجان بر اساس موضوعات استراتژیک

ردیف	موضوع استراتژیک	کد	راهبردها
۱	توسعه زیرساختها	۲۷۰۱	توسعه زیرساختها در محورها و مناطق نمونه گردشگری
۲	گسترش بخش خدمات	۲۷۰۲	ایجاد و توسعه خدمات برتر و نوین
		۲۷۰۳	تبلیغات و اطلاع رسانی بخش
		۲۷۰۴	ارتقاء سهم و نقش صنایع دستی در اقتصاد استان
۳	دانش و مهارت و تخصص نیروی انسانی	۲۷۰۵	ارتقاء سطح کمی و کیفی آموزش در بخش
۴	مسائل فرهنگی	۲۷۰۶	تقویت زمینه های فرهنگی و نگرش مثبت در مردم
		۲۷۰۷	ارتقاء مشارکت عمومی برای حفاظت از میراث فرهنگی، طبیعی و تاریخی استان

۶- برنامه‌های توسعه بخش گردشگری به تفکیک راهبردها

در این قسمت برای عملیاتی نمودن راهبردهای تدوین شده، برنامه‌های زیر طراحی شده‌اند.

شرح	راهبرد و برنامه
راهبرد	توسعه زیرساختها در محورها و مناطق نمونه گردشگری
برنامه	توسعه و تکمیل زیرساختها در محور های گردشگری استان
برنامه	حمایت موثر از سرمایه گذاری بخش خصوصی در مناطق نمونه گردشگری براساس طرح جامع مصوب منطقه
برنامه	تسهیل سرمایه گذاری بخش خصوصی در حوزه گردشگری
راهبرد	ایجاد و توسعه خدمات برتر و نوین در حوزه گردشگری
برنامه	ارتقاء سطح خدمات گردشگری بین المللی
برنامه	توسعه گردشگری گروهی و تخصصی
برنامه	حمایت از شکل گیری و توسعه خدمات برتر (ایجاد موسسات توریستی ، خدمات حمل و نقل برتر ،...)
راهبرد	تبلیغات و اطلاع رسانی بخش
برنامه	برند سازی و بازنمایی مناسب استان
برنامه	اطلاع رسانی بازار محور
راهبرد	ارتقاء سهم و نقش صنایع دستی در اقتصاد استان
برنامه	حمایت از ایجاد و توسعه خوشه های صنایع دستی (فرش ، مس ، ملیله ، چاقو و ...)
برنامه	حمایت از استاندارد سازی ، برندسازی ، بازاریابی و صادرات صنایع دستی
برنامه	حمایت از توسعه کمی (مشاغل و واحدها) و کیفی (خلاقیت و نوآوری) صنایع دستی
راهبرد	ارتقاء سطح کمی و کیفی آموزش در بخش
برنامه	ارائه و توسعه آموزشهای مهارتی بازار محور به فارغ التحصیلان دانشگاهی جهت فعالیت در بخش
برنامه	توسعه آموزش های مهارتی فعالان و شاغلان بخش
برنامه	ایجاد و تقویت رشته های مرتبط با بخش در مراکز آموزش فنی و حرفه ای و آموزش عالی
راهبرد	تقویت زمینه های فرهنگی و نگرش مثبت در مردم
برنامه	آموزش های عمومی برای ارتقاء فرهنگ گردشگر پذیری استان (بویژه گردشگری گروهی و تخصصی)
برنامه	توسعه گردشگری فرهنگی

ارتقاء مشارکت عمومی برای حفاظت از میراث فرهنگی ، طبیعی و تاریخی استان	راهبرد
تقویت زمینه های مشارکت عمومی برای حفاظت میراث (فرهنگی ، طبیعی و تاریخی)	برنامه
معرفی میراث فرهنگی ،طبیعی و تاریخی استان زنجان	برنامه
توسعه وتقویت تشکلهای مردم نهاد فعال در بخش	برنامه